

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH**

EKONOMICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2008

Jana Kukačová

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

EKONOMICKÁ FAKULTA

Katedra účetnictví a financí

Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**

Účetní závěrka a finanční analýza ve vybrané příspěvkové organizaci

Autor bakalářské práce: Jana Kukačová

Vedoucí práce: Ing. Marie Vejsadová

Rok obhajoby: 2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že tuto bakalářskou práci na téma „Účetní závěrka a finanční analýza ve vybrané příspěvkové organizaci jsem zpracovala samostatně a veškerou použitou literaturu a další prameny jsem řádně označila a uvedla v příloženém seznamu.

Dále prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Brnoze dne 7. srpna 2009

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce Ing. Marii Vejsadové za poskytnutí cenných rad a připomínek, za ochotu a čas, který mi věnovala. Velký dík patří mému manželovi, dětem a v neposlední řadě také paní ředitelce PaedDr. Stanislavě Hlaváčkové za duševní a materiální podporu, kterou mi poskytovali nejen při zpracování této bakalářské práce, ale v průběhu celého studia.

Obsah

ÚVOD.....	5
Metodika – obsah jednotlivých kapitol.....	6
1 Účetní uzávěrka	7
1.1 Operace před uzavřením účetních knih.....	7
1.2 Uzavření účetních knih	7
1.3 Přijaté předpoklady účetnictví.....	8
1.4 Definice účetní závěrky.....	10
1.5 Vyhláška č. 505/2002, ve znění pozdějších předpisů	11
1.6 Sestavení rozvahy a výkazu zisku a ztráty.....	11
1.7 Obsahové vymezení položek výsledku hospodaření.....	13
2 Výroční zpráva.....	15
3 Základní školství.....	18
3.1 Základní škola a Mateřská škola v Brloze	20
4 Finanční analýza	22
4.1 Finanční analýza ZŠ a MŠ Brloh ⁶	24
4.1.1 Horizontální analýza rozvahy	27
4.1.2 Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty	29
4.1.3 Ukazatele rentability	30
4.1.4 Ukazatele likvidity	32
4.1.5 Ukazatele aktivity	34
4.1.6 Ukazatele financování.....	36
Závěr	38
Summary.....	40
Přehled použité literatury	41
Seznam obrázků, tabulek	42

ÚVOD

Tématem této práce je využití informací z účetní závěrky ve finanční analýze. Účetní závěrka představuje jeden z nejdůležitějších zdrojů dat a informací, které jsou nezbytné pro zpracování finanční analýzy a správné rozhodování externích uživatelů. Mezi ně patří hlavně současní i potenciální investoři, banky a jiní věřitelé, obchodní partneři, zaměstnanci, zákazníci, vláda a její instituce, finanční analytici a široká veřejnost.

Ti všichni požadují, aby účetní výkazy poskytovaly věrné a poctivé informace o finanční pozici podniku, o výkonnosti a efektivnosti jeho činnosti a o změnách ve finanční pozici.

V současné době je dobrá znalost finanční situace organizace – její finanční stability, likvidity a rentability – pro rozhodování ekonomických subjektů nezbytná. Chtěla bych touto prací poskytnout vedení naší organizace, externím uživatelům (zejména zřizovateli) určitý návod na provedení finanční analýzy na základě dat z účetních závěrek a upozornit na možná úskalí týkající se vypovídací schopnosti vypočtených ukazatelů.

Metodika – obsah jednotlivých kapitol

První kapitola je zaměřena na účetní uzávěrku. Na konci účetního období musí účetní jednotka uzavřít své účetnictví. Než dojde k samotnému uzavření účetních knih je nutné provést radu závěrečných operací. Jejich posoupnost a správné provedení zajišťuje formální a věcnou správnost účetnictví a dodržení základních účetních zásad, především pravdivého a věrného obrazu. Završením všech účetních prací je vyhotovení účetní závěrky. Dále kapitola pojednává o samotném sestavení účetní závěrky, která je podle českých předpisů povinně tvořena rozvahou, výkazem zisku a ztráty a přílohou. V České republice (na rozdíl od Mezinárodních standardů účetního výkaznictví) není povinností sestavovat další dva výkazy – přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Jsou zde také vysvětleny vzájemné vazby mezi výkazy, jejichž správné pochopení je pro uživatele účetních informací nezbytné.

Druhá kapitola je věnována obsahu výroční zprávy.

Třetí kapitola je zaměřena na obecnou charakteristiku odvětví – školství.

Čtvrtá kapitola se zabývá pojmem finanční zdraví podniku. Cílem finanční analýzy je poznat finanční zdraví organizace, identifikovat slabé stránky, které by mohly v budoucnu působit větší či menší problémy a stanovit její silné stránky, o které by mohla v budoucnu opírat svou činnost.

V poslední (páté) kapitole se věnují tématu finanční analýza. Obecné informace o vybraných poměrových ukazatelích doplňují praktickým příkladem analýzy účetní závěrky příspěvkové organizace, konkrétně základní školy. Mým cílem je zhodnocení finanční situace zaměřené na stabilitu, likviditu a rentabilitu v rámci hlavní i doplňkové činnosti organizace pro jednodušší rozhodování ekonomického subjektu. Dále poukázání na možná úskalí týkající se vypovídacích schopností vypočtených ukazatelů.

1 Účetní uzávěrka

Účetní závěrku v České republice upravuje Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví a další právní předpisy, z nichž pro příspěvkové organizace je určena Vyhláška č. 505/2002 pro územně samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu, České účetní standardy a opatření Ministerstva financí ČR.

1.1 Operace před uzavřením účetních knih

Než dojde k samotnému uzavření účetních knih, je nutné k rozvahovému dni provést řadu závěrečných operací, mezi něž patří zejména:

- konečná kontrola účetnictví daného období – zaúčtování všech transakcí,
- ocenění aktiv a závazku k rozvahovému dni ve shodě se zákonem o účetnictví,
- inventarizace, vypořádání inventarizačních rozdílů a případné zaúčtování opravných položek při zjištění přechodného snížení ocenění aktiv,
- zajištění věcné a časové souvislosti nákladů a výnosů,
- zabezpečení, aby výše odpisu odpovídala jejich účetnímu pojetí,
- posouzení a případné upravení již vytvořených opravných položek a rezerv,
- výpočet a zaúčtování odložené daně z příjmu.

Posloupnost těchto činností musí zabezpečit:

- dodržení předpokladů, na nichž je finanční účetnictví založeno (jedná se především o předpoklad trvání organizace a z toho vyplývající zásada opatrnosti, aktuální princip a věrný a poctivý obraz),
- výpočet a zaúčtování splatné daně z příjmů,
- uzavření účetních knih a vyhotovení účetních výkazů.

1.2 Uzavření účetních knih

Po zaúčtování všech účetních případů včetně daně z příjmů je ukončena první etapa závěrečných prací a následuje etapa druhá: formální uzavření účetních knih k rozvahovému dni.

V rámci této etapy provádíme:

- zjištění obratu stran Má dáti a Dal jednotlivých syntetických účtů,
- zjištění konečného stavu rozvahových (tj. aktivních a pasivních) účtů a jejich uzavření převodem na Konečný účet rozvažný,
- zjištění konečných stavů výsledkových účtů (tj. nákladových a výnosových) a jejich převod na Účet zisku a ztrát,
- zjištění celkového výsledku hospodaření za účetní období na účtu Účet zisku a ztrát rozdílem mezi celkovými náklady a celkovými výnosy a jeho převedení na Konečný účet rozvažný.

Účetní jednotka také ověřuje formální správnost vedení účetnictví, zejména dodržení principu podvojnosti a úplnosti účetních zápisů.

1.3 Přijaté předpoklady účetnictví

Většina zemí přijímá do své praxe při sestavování účetních výkazu obecně uznávané účetní zásady. Chtěla bych blíže pojednat o těch zásadách, na kterých spočívá základ současného českého i nadnárodního modelu finančního účetnictví a o nichž se hovoří jako o přijatých předpokladech. Tyto předpoklady jsou také upraveny v českém zákoně o účetnictví.

Pravdivý a věrný obraz

Jedná se o nejvyšší, všem nadřazenou zásadu, která ukládá účetnictví, aby vyjadřovalo reálnou finanční situaci. Informace v účetní závěrce musí být spolehlivé, srovnatelné, srozumitelné a posuzují se z hlediska významnosti. Informace se považuje za spolehlivou, jestliže splňuje požadavek, který spočívá na základě věrného a poctivého obrazu předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky a je-li úplná a včasná. Informace je včasná, je-li získána ve správném čase z hlediska její významnosti a nákladů na její získání, pokud tyto náklady nepřevýší přínosy plynoucí z této informace. Informace se považuje za významnou (závažnou), jestliže by její neuvedení nebo

chybné uvedení mohlo ovlivnit úsudek nebo rozhodování osoby, která tuto informaci využívá.

Inventarizace

Cílem inventarizace je přispět k zajištění objektivního (věrného) obrazu o aktivech a závazcích a o jejich ocenění. Před uzavřením účtů a sestavením účetních výkazů je nejvhodnější doba pro posouzení rizik vedoucích ke snížení hodnoty majetku a pro vytvoření opravných položek na vrub nákladu (v případě přechodného snížení hodnoty), popř. k odpisu aktiva nebo jeho části do nákladu (v případě trvalého snížení hodnoty aktiva nebo v případě manka).

Inventarizace se provádí k okamžiku, ke kterému se sestavuje účetní závěrka. Ale může se provázet i průběžně během účetního období, a to pouze u zásob účtovaných podle druhu, místa uložení nebo podle hmotně odpovědných osob, dále u dlouhodobého hmotného movitého majetku, který nemá stálé místo a je v soustavném pohybu. Je to tím, že zjišťování stavu tohoto majetku může být časově náročnější. Termíny inventarizace si stanoví každá účetní jednotka sama. Každý druh zásob a uvedeného hmotného majetku však musí být inventarizován alespoň jednou za účetní období.

Vedle inventarizací provedených pro potřeby řádné účetní závěrky se provádí inventarizace i v takových případech, jako je například sloučení podniku, jeho rozdělení, zahájení likvidace nebo konkurzu, živelná pohroma, uzavření dohody o hmotné odpovědnosti zaměstnance apod.

Inventarizace porovnává skutečný stav se stavem účetním. Zjištění skutečného stavu se nazývá inventura. Rozlišujeme tyto druhy inventur:

- **fyzická inventura** – provádí se skutečné vážení, měření a počítání majetku; takto zjišťujeme stavy u hmotného a nehmotného majetku, zásob a peněžních prostředků,
- **dokladová inventura** – zjištění stavu u závazků, pohledávek a dalších složek majetku, u nichž nelze provést fyzickou inventuru, kontrolu provádíme například pomocí faktur, odsouhlasených dopisu od obchodních partnerů, výpisů z bankovních účtů atd.

Veškeré stavy je nutné zaznamenat v inventurních soupisech, které musí být uloženy k prokázání provedené inventarizace po dobu 5 let po jejím provedení.

Inventurní soupisy podepisují osoby zodpovědné za svěřený majetek a za provedení inventarizace (nemělo by se jednat o totožnou osobu). Poznává se zde způsob zjišťování skutečného stavu, ocenění majetku, pohledávek a závazku k okamžiku ukončení inventury. Ocenění je nutné pro stanovení odpisu majetku, případně pro tvorbu opravných položek.

1.4 Definice účetní závěrky

Účetní jednotky sestavují účetní závěrku. Účetní závěrka je nedílný celek a tvoří ji

- rozvaha (bilance)
- výkaz zisku a ztráty
- příloha, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v rozvaze a ve výkazu zisku a ztráty. Příloha obsahuje též informace o výši splatných závazků pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, o výši splatných závazků veřejného zdravotního pojištění a o výši evidovaných daňových nedoplatků u místně příslušných finančních orgánů.

Náležitosti účetní závěrky

- jméno a příjmení, obchodní firmu nebo název účetní jednotky
- identifikační číslo, pokud je má účetní jednotka přiděleno,
- právní formu účetní jednotky,
- předmět podnikání nebo jiné činnosti, případně účel, pro který byla zřízena,
- rozvahový den (§ 19 odst. 1) nebo jiný okamžik, k němuž se účetní závěrka sestavuje (§ 19 odst. 3),
- okamžik sestavení účetní závěrky,

a musí k ní být připojen podpisový záznam statutárního orgánu účetní jednotky; připojením uvedeného podpisového záznamu se považuje účetní závěrka za sestavenou.

1.5 Vyhláška č. 505/2002, ve znění pozdějších předpisů

Upravuje:

- rozsah a způsob sestavování účetní závěrky,
- uspořádání, označování a obsahové vymezení položek majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv v účetní závěrce,
- uspořádání, označování a obsahové vymezení nákladů a výnosů a výsledků hospodaření v účetní závěrce,
- uspořádání a obsahové vymezení vysvětlujících a doplňujících informací v příloze v účetní závěrce,
- směrnou účtovou osnovu,
- účetní metody.

Dále vyhláška ve své příloze uvádí:

- rozvahu, v níž jsou uspořádány položky majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv
- výkaz zisku a ztráty, ve kterém jsou uspořádány položky nákladů a výnosů a výsledků hospodaření
- přílohu, která vysvětluje a doplňuje informace obsažené v rozvaze a výkazu zisku a ztráty.

1.6 Sestavení rozvahy a výkazu zisku a ztráty

Rozvaha

- Je nejdůležitějším účetním výkazem. V souhrnné podobě obsahuje i údaje o hospodářském výsledku. Určující vlastností je státnost údajů, tj. jejich vázanost na časový okamžik, kterým je den účetní závěrky. Příspěvkové organizace vykazují stav k 1.1. a stav k datu odpovídajícímu pokynu Ministerstva financí ČR (k 30.3., k 30.6., k 30.9. a k 31.12.), pro zjednodušení bude uvažováno pouze o 31.12..

- Dělí se na aktiva a pasiva, aktiva dále fixní, oběžná a přechodná. U pasiv lze odlišit členění na vlastní kapitál, respektive fondy, cizí kapitál a přechodná pasiva. Členění je uvedeno v tabulce č.
- Příspěvkové organizace uvádějí údaje v brutto hodnotách, korekce v podobě oprávek a opravné položky k pohledávkám má vymezen v rozvaze zvláštní řádek. U těchto organizací není z rozvahy okamžitě patrná netto hodnota aktiv, musí být pro potřeby analýzy vypočítána jako rozdíl příslušných řádků.
- Oblast fixních aktiv se podstatně neliší od obchodních společností, jde spíše o jiný způsob seskupení jednotlivých položek.
- U oběžných aktiv existují vedle nepodstatných odlišností, které se projevují v jiném seskupení zásob a finančního majetku. Příspěvkové organizace odlišují pohledávky pouze druhově, a to v podrobnějším členění. Jsou v nich zahrnuty i pohledávky z titulu dotací. Jako opravná položka k pohledávkám je souhrnně určena jedna položka, přičemž jde o tzv. zákonné opravné položky.
- U příspěvkových organizací nahrazují kapitál obchodních společností fondy, rozdělené na majtkové (zdroj krytí je vázán na příslušný majetek – buď dlouhodobý, nebo oběžný). Ve vztahu k dlouhodobému majetku se „fondové hospodaření“ projevuje např. v tom, že rozvahová položka fond dlouhodobého majetku zachycuje dlouhodobý majetek, kterým příspěvková organizace disponuje, a to v jeho brutto hodnotě (nejčastěji pořizovací ceně). Vedle toho položka fond reprodukce majetku (investičního fondu) je odrazem výše oprávek a dalších zdrojů (např. investiční dotace), které má příspěvková organizace k dispozici na nákup nového dlouhodobého majetku.
- Oblast cizích zdrojů krytí má základní strukturu srovnatelnou – rezervy, dlouhodobé závazky, krátkodobé závazky, bankovní výpomoci a úvěry. Vnitřní struktura těchto částí je odlišná. Příspěvkové organizace účtují pouze zákonné rezervy (podle zákona č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů), dlouhodobé závazky nepředpokládají závazky plynoucí z kapitálové účasti na jiných subjektech a emisi dluhopisů, krátkodobé závazky mají příspěvkové organizace druhově bohatší, jsou zachyceny závazky související se zúčtováním dotací.

Výkaz zisku a ztráty

- Zaznamenává kumulativně hodnoty položek nákladů a výnosů, které ve sledovaném období ovlivnily hospodářský výsledek. Hospodářský výsledek je uváděn jednak před zdaněním (tzv. EBT) a jednak jako hospodářský výsledek po odečtení daní z příjů (tzv. EAT).
- Není zde zachována stupňovitost zachycení hospodářského výsledku, tj. provozní, finanční, z běžné činnosti a z mimořádné činnosti, jak je tomu u obchodních společností. Tím se také česká účetní úprava těchto subjektů odklání od Mezinárodních účetních standardů.
- Ve výnosech hraje nejvýznamnější roli provozní dotace. Údaje jsou zachyceny pouze za běžné období, ztrácí se bezprostřední srovnatelnost s obdobím minulým. Místo toho jsou jednotlivé položky nákladů, výnosů a hospodářského výsledku rozlišeny podle toho, zda se týkají hlavní nebo – v účetní terminologii – hospodářské činnosti.

Příloha

- Pro přílohu k účetní závěrce je stanoven standardizovaný formulář.

1.7 Obsahové vymezení položek výsledku hospodaření

Účetní jednotky jsou povinny ke dni sestavení účetní závěrky sledovat odděleně náklady, výnosy, výsledek hospodaření za hlavní činnost a náklady, výnosy a výsledek hospodaření za hospodářskou činnost. Pokud je část nákladů vynakládaných na hlavní činnost společná s náklady vynakládanými na hospodářskou činnost a jsou tudíž těžko co do jejich výše rozlišitelnými, pak účetní jednotky mohou tyto náklady klíčovat například v poměru výše výnosů docílených v hospodářské činnosti k výnosům docíleným v hlavní činnosti včetně dotace nebo příspěvku poskytované na tuto činnost příspěvkové organizaci vždy ke dni sestavení účetní závěrky. Příspěvkové organizace zjistí výsledek hospodaření před zdaněním jako rozdíl položek výnosů a nákladů podle stanovené struktury výkazu zisku a ztráty v členění na:

- hlavní činnost; pro účely této vyhlášky se rozumí hlavní činností veškeré činnosti, pro které byla účetní jednotka zřízena zvláštním právním předpisem, zřizovací listinou nebo jiným dokumentem,
- hospodářskou činností; pro účely této vyhlášky se rozumí hospodářskou činností činností stanovené zvláštním právním předpisem, nebo činností stanovené zřizovatelem ve zřizovací listině, například činnost doplňková, vedlejší, podnikatelská nebo jiná činnost.

2 Výroční zpráva

Dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) je zpracovávána každoročně výroční zpráva o činnosti školy za školní rok. Organizace ji zasílá zřizovateli a zveřejňuje vždy na přístupném místě ve škole. Dle požadavků zřizovatele součástí výroční zprávy je rozbor hospodaření za příslušný kalendářní rok.

Základní škola informuje zřizovatele o finančním hospodaření uplynulého kalendářního roku s důrazem na účel a využití finančních prostředků poskytnutých ze státního rozpočtu a z jiných zdrojů na činnosti organizace, komentuje a zdůvodňuje dosažený hospodářský výsledek. Dále informuje o využití majetku, o závazcích a pohledávkách, vzniklých v souvislosti s činností organizace. Obsahuje údaje o organizaci.

Hodnocení závazných ukazatelů – jedná se o přehled o rozpočtu nákladů a výnosů. V obou letech 2007 i 2008 byly dodrženy stanovené závazné ukazatele, jako jsou mzdové prostředky (platy, ostatní osobní náklady a zákonné odvody včetně odvodu do FKSP). Ostatní běžné náklady se v obou letech navýšily vždy o vlastní výnosy školy, jak je vidět v tabulce 1.

Tabulka 1: Hodnocení závazných ukazatelů

Ukazatel	Rozpočet	Skutečnost	Zdroj krytí při překroč. záv. uk.	Rozpočet	Skutečnost	Zdroj krytí při překroč. záv. uk.
	schválený			schválený		
	rok 2007			rok 2008		
Běžné náklady celkem	9372	10179	19	9990	10864	107
z toho: mzdové prostředky	7963	7963		8348	8348	
v tom: platy	5791	5791		6090	6090	
OON	7	7		7	7	
zák. odvody z mezd a FKSP	2165	2165		2251	2251	
ostatní běžné náklady	1409	2216	19	1642	2409	107
Vlastní výnosy		828			914	
Limit počtu zaměstnanců	26,3	25,8		25,1	24,9	

Zdroj: účetní výkazy 2007-2008

Majetek, s nímž příspěvková organizace hospodaří, využívá jak pro hlavní tak i pro hospodářskou činnost. Zřizovatel předal do správy k 1. září 2005 movitý majetek v celkové účetní hodnotě 3906414,62 Kč.¹ Nemovitý majetek a pozemky byly předány příspěvkové organizaci formou výpůjčky.

Příspěvková organizace je povinna a oprávněna svěřený majetek včetně majetku získaného vlastní činností držet a hospodárně využívat pro plnění hlavního účelu a předmětu činnosti a doplňkové činnosti dle zřizovací listiny, pečovat o zachování o rozvoj, udržovat jej a provádět jeho opravy, vést evidenci a účetnictví majetku. Není oprávněna svěřený majetek prodat, směnit, darovat, zatěžovat zástavním právem ani věcnými břemeny, vložit svěřený majetek do majetku právnických osob. Jakoukoli uvedenou dispozici s nemovitým majetkem je oprávněna učinit pouze s předchozím souhlasem zastupitelstva obce.

Použití prostředků z rozpočtových a mimorozpočtových zdrojů v rámci hlavní činnosti

Finanční toky jsou z rozpočtu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy transferem přes Krajský úřad Jihočeského kraje poskytovány přímo školám, a to na přímé náklady škol a školských zařízení. Mezi přímé náklady patří především prostředky na platy a odměny, učební pomůcky a školní potřeby, výdaje na další vzdělávání pedagogických pracovníků.

Vyhodnocení hospodářského výsledku - hospodářský výsledek vyčísluje v členění na hlavní a jinou činnost. Příspěvková organizace dosahovala za sledované období 2006 2008 zlepšený hospodářský výsledek, návrh na rozdělení zlepšeného hospodářského výsledku a výše přidělů jednotlivým peněžním fondům předkládá ke schválení zastupitelstvu obce.

Tvorba a použití peněžních fondů – hodnotí výši jejich čerpání, uvádí, zda bylo použití rezervního fondu zahrnuto do rozpočtu při jeho sestavování a v jaké výši, zda jsou peněžní fondy kryty prostředky na účtech organizace.

Vnější kontroly - předkládá zřizovateli přehled o počtu a výsledcích vnějších kontrol provedených v organizaci ve sledovaném roce, jejich druh, zaměření, datum konání a kontrolní zjištění. U jednotlivých kontrol uvádí opatření přijatá k odstranění zjištěných

¹ Zřizovací listina Základní školy a Mateřské školy Brloh

závad a vyhodnocení jejich plnění a v případě kdy došlo k porušení rozpočtové kázně nebo byl spáchán trestný čin uvést datum oznámení případu finančním orgánům a orgánům činným v trestním řízení.

Vnitřní kontroly – předkládá zřizovateli přehled o počtu a výsledcích vnitřních kontrol (předběžných, průběžných a následných řídicích kontrol) provedených podle zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů. Uvádí datum provedených kontrol, zaměření kontrol a výsledky kontrolních zjištění, včetně přijatých nápravných opatření.

3 Základní školství

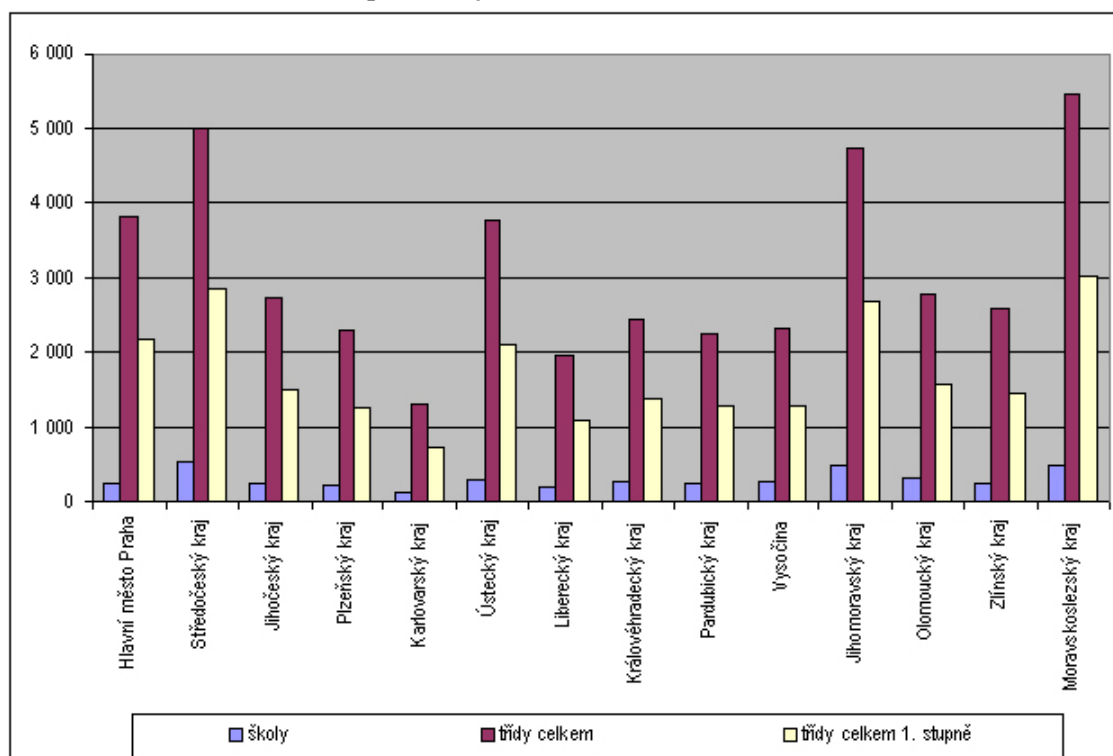
Hlavní úkol základního vzdělávání spočívá v tom, aby si žáci osvojili strategie učení a na základě získaného vzdělání byli motivováni nejen k pokračování ve vzdělávání v oborech středních škol a následně škol terciárního vzdělávání, ale současně i k celoživotnímu učení, jehož nezbytnost je spojena s životem v moderní společnosti. Současně je cílem základního vzdělávání naučit žáky tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění. Síť základních škol České republiky odráží potřeby jednotlivých krajů v oblasti základního vzdělávání, přičemž vychází z celkového charakteru regionu – v regionech s vyšší koncentrací malých obcí je pochopitelně více malých škol, v regionech s vyšší koncentrací obyvatelstva ve větších městech existuje více škol velkých. V průměru v České republice připadá na 100 dětí ve věku 6–14 let 0,48 základní školy, nejméně škol na sto obyvatel ve věku 6–14 let je v Praze (0,31 školy), v Ústeckém (0,37 školy) a Moravskoslezském kraji (0,41 školy). Obecně se však dá říci, že dostupnost základního vzdělávání je v jednotlivých krajích dobrá.²

Počet základních škol klesá. V roce 2007/08 bylo v ČR 3 704 základních škol (bez škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami), což je o 19 méně než v předchozím roce. Metodika podle nového školského zákona vykazuje všechny základní školy, (tj. i školy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami) a těch je 4 155. Ve srovnání s počtem škol v předchozím roce, počet základních škol poklesl o 42. V posledních letech docházelo ke slučování více škol (jak základních, tak i mateřských) pod jedno společné ředitelství, takže jednu právní subjektivitu může mít škola, která poskytuje vzdělání ve více druzích vzdělávání.³

² Dle Výroční zprávy o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2007

³ Ústav pro informace ve vzdělávání, Statistická ročenka školství 2007/2008

Obrázek 1 Základní vzdělávání podle krajů v roce 2007/2008

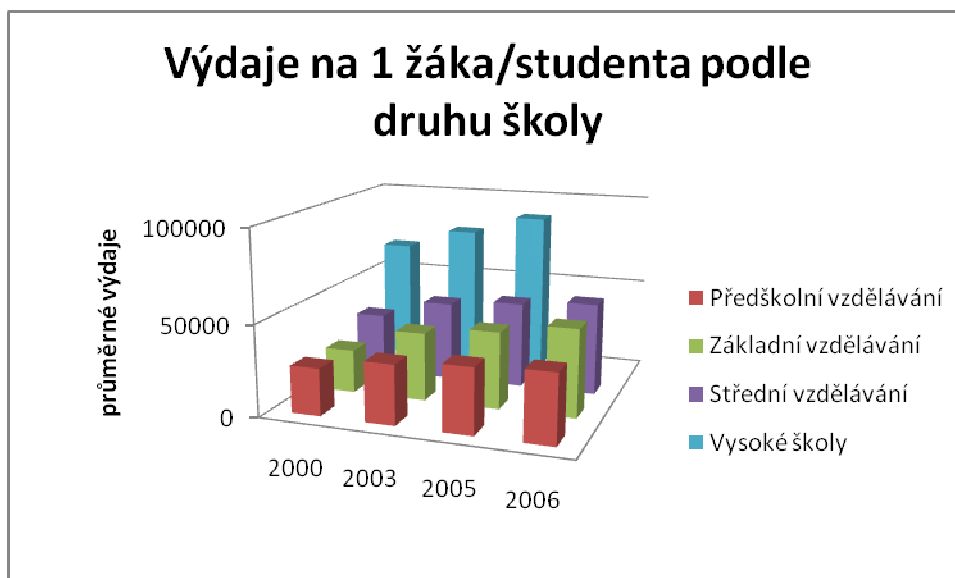

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

Vzdělání je v České republice drahé. Jak je znázorněno na obrázku č. 2 nejméně stojí pobyt dítěte v mateřské škole, necelých 38 tisíc Kč v roce 2006, nejvyšší byly výdaje na vzdělání vysokoškolačka (88 tis. Kč v roce 2005 zahrnujících také náklady na koleje a menzy).

Pozoruhodný je však jejich růst v poměrně krátkém čase - výdaje na žáka základní školy se za pouhých šest let zdvojnásobily z necelých 23 tisíc na 48 tisíc korun a silný růst je vidět také u výdajů na jednoho žáka gymnázia (z 26 tis. na 43 tis. korun). Nejméně stouply za období 2000-2006 výdaje na děti v mateřských školách (o 44 %). Na zavedení školného na vysokých školách existují různé názory.

Obrázek 2

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání

3.1 Základní škola a Mateřská škola v Brloze

Základní škola a Mateřská škola Brloh vznikla 1. ledna 1992 jako příspěvková organizace, která nejprve vykonávala nejprve činnost základní školy, školní jídelny a školní družiny, v 1. září 2002 byly k této organizaci připojeny dvě mateřské školy (jedna se sídlem v Brloze, druhá se sídlem v Nové Vsi). Mateřské školy poskytují předškolní vzdělávání, základní škola poskytuje základní vzdělávání, zařízení školního stravování (školní jídelna a školní výdejna) poskytuje školní stravování, školní družina poskytuje zájmové vzdělávání. Činnost těchto zařízení se řídí zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění, a prováděcími předpisy ke školskému zákonu, vztahujícími se k činnosti jednotlivých zařízení.

Statutárním orgánem příspěvkové organizace je ředitel jmenovaný starostou obce. Ředitel jedná jménem příspěvkové organizace v souladu s platnými právními předpisy a v rámci oprávnění daných zřizovací listinou, a to tak, že k názvu příspěvkové organizace připojí vlastnoruční podpis.

Příspěvková organizace se zabývá doplňkovou činností navazující na její hlavní účel, a to k tomu, aby mohla lépe využívat všechny své hospodářské možnosti a odbornost svých zaměstnanců:

- Pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti
- Pronájem nebytových prostor a pozemků
- Ubytovací služby v kategorii turistická ubytovna
- Hostinská činnost

Podmínkou realizace výše uvedené doplňkové činnosti je, že nenaruší plnění hlavního účelu příspěvkové organizace, oddělené sledování doplňkové činnosti a finanční hospodaření dle § 28 zákona č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů v platném znění.

4 Finanční analýza

V nejširším pojetí představuje finanční analýza soubor metod přispívajících k řešení nejrůznějších rozhodovacích úloh. Je významnou součástí finančního řízení podniku a zajišťuje zpětnou vazbu mezi plánovaným efektem manažerských rozhodnutí a skutečností. Je úzce spojena s finančním účetnictvím, které pro finanční analýzu poskytuje cenná data a informace prostřednictvím účetních výkazu – rozvahy, výkazu zisku a ztráty, případné i výkazu o peněžních tocích a výkazu o změnách ve vlastním kapitálu. Nedílnou součástí účetní závěrky je příloha k účetním výkazům, v níž rovněž nalezneme mnoho důležitých informací potřebných k finanční analýze.

Vedle výkazu finančního účetnictví a přílohy k účetním výkazům existuje rada dalších finančních i nefinančních zdrojů informací pro potřeby zpracování finanční analýzy, například výkazy manažerského účetnictví, výroční zprávy, ekonomické statistiky, zprávy auditoru, odborný tisk apod.

Účel a smysl finanční analýzy spočívá v diagnóze „finančního zdraví“ podniku, přičemž jejím hlavním úkolem je poskytovat informace pro rozhodování ekonomických subjektu. Uživateli těchto informací nejsou jen manažeři podniku, ale také externí uživatelé (banky a jiní věřitelé, současní i potenciální investoři, obchodní partneři, konkurenti, zaměstnanci, stát a jeho orgány, auditori, účetní znalci, daňový poradci, burzovní makléři a další). Všechny tyto subjekty se musí během své existence rozhodovat a kvalita jejich rozhodnutí závisí především na správně a kvalitně provedené finanční analýze. Například investory zajímá zejména rentabilita podniku a její udržitelnost, obchodní partnery dlouhodobá stabilita a serióznost podniku, banky a jiné věřitele finanční pozice – solventnost, likvidita a zadluženost, atd.

Z hlediska finančního řízení podniku je úkolem finanční analýzy podávat informace o tom, zda a jak bylo hlavního cíle podnikání dosaženo, vysvětlit příčiny bránící dosažení lepších výsledku, identifikovat faktory vedoucí k úspěchům, navrhnout zásahy finančního řízení potřebné pro optimální využívání finančních zdrojů, porovnat výkonnost podniku s výsledky ekonomicky srovnatelných subjektu, posoudit tendence budoucího ekonomického vývoje podniku a připravit podklady pro finanční plány.

Základním metodickým nástrojem finanční analýzy jsou tzv. poměrové ukazatele vyjadřující formou zlomku vztah dvou položek (nebo skupin položek) z výkazu, které spolu určitým způsobem souvisí a jejich vztah je pro rozhodování relevantní. Mezi další běžně používané metody patří horizontální a vertikální analýza účetních výkazu, jež poskytuje základní informace o vývoji a struktuře jednotlivých položek výkazu.

Nejdůležitějším požadavkem při zpracování finanční analýzy je komplexnost. To znamená neposuzovat finanční situaci pouze separátním hodnocením jednotlivých ukazatelů, ale vždy nahlížet komplexně na celý soubor ukazatelů a zvažovat jejich propojení, vzájemné ovlivňování a důsledky jejich vývoje na finanční situaci.

V některých publikacích se můžeme setkat s tzv. doporučenými hodnotami poměrových ukazatelů. Zde je však třeba si uvědomit specifičnost každého podniku a jeho hospodářské činnosti. Jediné „správné“ číslo, které by platilo univerzálně pro určitý typ ukazatele, nemůže existovat. Je vhodné porovnat hodnoty ukazatelů v rámci určité skupiny ekonomicky srovnatelných podniků. Výběr podniku do této skupiny nemusí být vždy snadný a měl by především respektovat srovnatelnost z těchto hledisek:

- odvětví a obor podnikání,
- vyráběné produkty,
- velikost a právní forma,
- struktura financování,
- základní technologie,
- struktura dodavatelů a odběratelů,
- výkonnost a perspektivy.⁴

V této práci se podrobněji zabývám finanční analýzou příspěvkové organizace. Vedle podnikatelských subjektů fungujících v tržní ekonomice na bázi ziskového motivu je nutné existence ekonomických subjektů veřejného sektoru. Řada takových subjektů je v České republice zřizována na úrovni samosprávných celků. Jde o tzv. municipální firmy, jež hospodaří se svěřenými prostředky plynoucími zejména z veřejných rozpočtů. V ČR je zpravidla chápán neziskový sektor jako souhrn vládních, municipálních a tzv. nevládních organizací, radí se do něj: obce a jejich organizační složky, kraje a jejich

⁴Kolář, P., Mrkvička, J. Finanční analýza. Praha:ASPI, a. s., 2006, s. 14-15

organizační složky, organizační složky státu, příspěvkové organizace, veřejnoprávní instituce, státní fondy, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, občanská sdružení, zájmová sdružení právnických osob, církve a náboženské společnosti, politické strany.⁵

V kapitole 3 je nejprve stručně popsána obecná charakteristika základního školství a je zde ukázáno rozložení základních škol v České republice. Stěžejní část celé práce představuje finanční analýza příspěvkové organizace Základní škola a Mateřská škola Brloh.

4.1 Finanční analýza ZŠ a MŠ Brloh⁶

Výchozí bodem finanční analýzy je tzv. vertikální a horizontální rozbor finančních výkazů. Oba postupy umožňují vidět původní absolutní údaje z účetních výkazů v určitých relacích, v určitých souvislostech. V případě horizontální analýzy se sleduje vývoj zkoumané veličiny v čase, nejčastěji ve vztahu k nějakému minulému účetnímu období. Vertikální analýza sleduje strukturu finančního výkazu vztahenou k nějaké smysluplné veličině.

Tabulka 2: Aktiva rozvahy ZŠ a MŠ Brloh

Aktiva k 31.12. (tis. Kč)		2008	2007	2006
	AKTIVA CELKEM	2 669	2 738	2 426
A	STÁLÁ AKTIVA	230	271	95
1.	Dlouhodobý nehmotný majetek	284	219	212
2.	Oprávky k dlouhodobému nehmotnému majetku	-284	-219	-212
3.	Dlouhodobý hmotný majetek	4 783	4 420	3 979
4.	Oprávky k dlouhodobému hmotnému majetku	-4 553	-4 149	-3 884
	Oprávky k samostat. movitým věcem a souborům movitých věcí	-294	-253	-239
B.	OBĚŽNÁ AKTIVA	2 439	2 467	2 331
1.	Zásoby	33	80	226
2.	Pohledávky	16	14	122
3.	Finanční majetek	2 367	2 343	1 955
4.	Účty rozp. hospodaření a další účty mající vztak k rozp. hosp.			
5.	Přechodné účty aktivní	23	30	28

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008

⁵ Kraftová, I. Finanční analýza municipální firmy. Praha: C.H.B eck, 2002, s.17

⁶ Základní škola a Mateřská škola Brloh

Pro účely finanční analýzy se účetní výkazy pro jednodušší identifikaci vstupů do jednotlivých ukazatelů reklasifikují.

Položky aktiv v upravené rozvaze se seřazují z hlediska jejich likvidnosti, tj. z hlediska délky období, které je zapotřebí pro jejich přeměnu v hotovost.

Přechodné účty aktivní (příjmy příštích období, náklady příštích období) jsou přiřazeny v tabulce 3 k oběžným aktivům, mají charakter krátkodobé pohledávky.

Tabulka 3: Upravená aktiva rozvahy ZŠ a MŠ Brloh

Aktiva k 31.12. (tis. Kč)		2008	2007	2006
	AKTIVA CELKEM	2 669	2 738	2 426
A.	STÁLÁ AKTIVA	230	271	95
B.	OBĚŽNÁ AKTIVA	2 439	2 467	2 331
1.	Zásoby	33	80	226
2.	Pohledávky	39	44	150
3.	Finanční majetek	2 367	2 343	1 955

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008, vlastní výpočty

Na straně pasiv se seřazují závazky podle jejich splatnosti – od těch, které musejí být uhrazeny nejdříve (krátkodobé závazky), až po ty s nejdelší dobou splatnosti.

Tabulka 4: Pasiva rozvahy ZŠ a MŠ Brloh

PASIVA k 31.12. (v tis. Kč)		2 008	2007	2006
	PASIVA CELKEM	2 669	2 738	2 426
C.	Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv celkem	1 393	1 327	1 262
1.	Majetkové fondy a zvláštní fondy	348	389	213
2.	Finanční a peněžní fondy	836	825	753
3.	Zvláštní fondy organizačních složek státu			
4.	Zdroje krytí prostředků rozpočtového hospodaření			
5.	Výsledek hospodaření	209	113	296
D.	CIZÍ ZDROJE	1276	1411	1164
1.	Rezervy			
2.	Dlouhodobé závazky			
3.	Krátkodobé závazky	1234	1377	1100
4.	Bankovní úvěry a půjčky			
5.	Přechodné účty pasivní	42	34	64

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008

Přechodné účty pasivní (výnosy příštích období a výdaje příštích období) mají charakter krátkodobých závazků, a proto jsou přiřazeny k této položce v tabulce 5.

Tabulka 5: Upravená pasiva rozvahy

PASIVA k 31.12. (v tis. Kč)		2 008	2007	2006
PASIVA CELKEM		2 669	2 738	2 426
C.	Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv celkem	1 393	1 327	1 262
1.	Majetkové fondy a zvláštní fondy	348	389	213
2.	Finanční a peněžní fondy	836	825	753
5.	Výsledek hospodaření	209	113	296
D.	CIZÍ ZDROJE	1276	1411	1164
.	Krátkodobé závazky	1276	1411	1164

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008, vlastní výpočty

Tabulka 6: Výkaz zisku a ztrát 2006 – 2008

Položka	2008		2007		2006	
	činnost		činnost		činnost	
	hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská
Výnosy celkem	11012	838	10219	734	9781	827
Tržby z prodeje služeb	799	837	737	731	669	816
Tržby za prodané zboží	75		51		81	
Úroky	36		29		22	
Zúčtování fondů	107		19		19	
Jiné ostatní výnosy	2	1	10	3	13	11
Tržby z prodeje materiálu	2					
Příspěvky a dotace na provoz	9991		9373		8977	
Náklady celkem	10864	776	10179	662	9602	710
Spotřeba materiálu	1525	464	1329	383	1092	402
Spotřeba energie	325	71	384	27	355	31
Spotřeba ost. neskl. dodávek	16		15		16	
Prodané zboží	72		49		79	
Opravy a udržování	107	11	51	6	97	
Cestovné	15		12		20	
Ostatní služby	359	15	331	9	231	12
Mzdové náklady	6098	160	5799	176	5583	197
Zákonné sociální pojištění	2130	55	2051	61	1975	68
Zákonné sociální náklady	122		115		111	
Smluvní pokuty a penále	1		1		1	
Jiné ostatní náklady	52		29		29	
Odpisy dlouhodobého majetku	42		13		13	
Výsledek hospodaření před zdaněním	148	61	40	72	179	117
Výsledek hospodaření po zdanění	148	61	40	72	179	117

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008, vlastní výpočty

4.1.1 Horizontální analýza rozvahy

Horizontální analýza poskytuje informace o trendech vývoje jednotlivých položek výkazu. Zkoumá změny absolutních ukazatelů v čase a vyjadřuje je v procentech nebo indexem. Porovnání jednotlivých položek výkazů probíhá po řádcích (horizontálně). K jejímu provedení je nutné mít k dispozici údaje minimálně za dvě po sobě jdoucí období, což účetní výkazy finančního účetnictví zajišťují. Abychom však mohli sledovat určitý trend vývoje, je nezbytné provádět analýzu za více po sobě jdoucích období (obvykle alespoň za pět let).

Výchozím zdrojem dat pro finanční analýzu je výroční zpráva organizace a z ní zejména finanční výkazy jako je rozvaha (bilance) a výkaz zisku a ztráty.

Vývoj vybraných položek výkazu zachycují následující tabulky:

Tabulka 7: Horizontální analýza rozvahy

Aktiva k 31.12. (tis. Kč)		2008	2007	absolutní	relativní	2006	2007	absolutní	relativní
				změna	změna			změna	změna
				07/08	07/08			06/07	06/07
	AKTIVA CELKEM	2 669	2 738	-69,00	-2,52	2 426	2 738	312,00	12,86
A	STÁLÁ AKTIVA	230	271	-41,00	-15,13	95	271	176,00	185,26
B	OBĚŽNÁ AKTIVA	2 439	2 467	-28,00	-1,13	2 331	2 467	136,00	5,83
1.	Zásoby	33	80	-47,00	-58,75	226	80	-146,00	-64,60
2.	Pohledávky	39	44	-5,00	-11,36	150	44	-106,00	-70,67
3.	Finanční majetek	2 367	2 343	24,00	1,02	1 955	2 343	388,00	19,85

PASIVA k 31.12. (v tis. Kč)		2 008	2007	absolutní	relativní	2006	2007	absolutní	relativní
				změna	změna			změna	změna
				07/08	07/08			06/07	06/07
	PASIVA CELKEM	2 669	2 738	-69,00	-2,52	2 426	1 327	-1 099,00	-45,30
C	Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv celkem	1 393	1 327	66,00	4,97	1 262	1 327	65,00	5,15
1.	Majetkové fondy a zvláštní fondy	348	389	-41,00	-10,54	213	389	176,00	82,63
2.	Finanční a peněžní fondy	836	825	11,00	1,33	753	825	72,00	9,56
5.	Výsledek hospodaření	209	113	96,00	84,96	296	113	-183,00	-61,82
D	CIZÍ ZDROJE	1276	1411	-135,00	-9,57	1164	0	-1 164,00	-100,00
3.	Krátkodobé závazky	1276	1411	-135,00	-9,57	1164	1411	247,00	21,22

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008, vlastní výpočty

V tabulce 7 je vidět, že celková bilanční suma mírně klesá oproti minulému roku. Aktiva v roce 2007 vzrostla o 12,86 % (312 tis. Kč), zatímco v roce 2008 klesla o 2,52% (69 tis. Kč).

Významnější změny v aktivech můžeme pozorovat u těchto položek:

Dlouhodobý hmotný majetek:

V roce 2007 dochází ke zvýšení z důvodu nákupu nového zařízení do školní jídelny, o rok později se tento majetek snižuje vlivem odpisů, nedochází k pořízení dalšího majetku.

Oběžná aktiva:

Celkově v roce 2007 mírně rostou, dochází k významnému poklesu zásob, zejména vlivem podpoložky „Materiál“ o 66,67% (150 tis. Kč), díky personálním změnám v oblasti stravování. I v roce 2008 se podařilo zásoby snížit o 58,75% (47 tis. Kč).

Velmi razantně poklesly v roce 2007 pohledávky, které zahrnují hlavně poskytnuté provozní zálohy, a to o 70,67% (106 tis. Kč). Současně došlo k nárůstu finančního majetku v roce 2007 o 19,85% (388 tis. Kč), o rok později nepatrně o 1,02% (24 tis. Kč).

Nyní přejdeme na stranu pasiv:

Vlastní zdroje krytí stálých a oběžných aktiv:

K velkému nárůstu došlo v roce 2007 u majetkových fondů a to zejména u fondu dlouhodobého majetku vlivem zařazení nového stroje do používání. V roce 2008 poklesly majetkové fondy zaúčtováním odpisů.

Příčinou mírného zvýšení finančních a peněžních fondů byl vykázaný kladný výsledek hospodaření, který byl dle rozhodnutí zřizovatele rozdělený zejména na rezervní fond a na fond odměn, i když v roce 2007 dochází ke snížení fondu reprodukce majetku o 85,85% (176 tis. Kč).

U výsledku hospodaření dochází ke snížení hodnoty v roce 2007 o 61,82% , což činí 183 tisíc Kč, vlivem menší úspory příspěvku od zřizovatele v hlavní činnosti i menšího zisku v doplňkové činnosti organizace. V porovnání s rokem 2008 nabývá výsledek hospodaření kladných hodnot, zvyšuje se o 84,96% (96 tis. Kč).

4.1.2 Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty

Vertikální analýza poskytuje informace o struktuře výsledku hospodaření, případně o podrobnější struktuře konkrétních položek výkazu. Označuje se také jako strukturální analýza nebo procentní rozbor komponent. Při této analýze pracujeme s účetními výkazy v jednotlivých letech od shora dolů (vertikálně).

Pokud máme k dispozici data za několik po sobě jdoucích účetních období, můžeme vysledovat i vývojové trendy u jednotlivých položek, které primárně poskytuje horizontální analýza. Nevýhodou vertikální analýzy je hlavně to, že změny pouze konstatuje, ale neukazuje jejich příčiny. Může však upozornit na problémové oblasti, které je třeba podrobit hlubšímu rozboru.

Pro rozbor výkazu zisku a ztráty je jako základ zvolena velikost celkového obrátu, tj. výnosy celkem.

Tabulka 8: Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty

Položka	2008		2007		2006	
	činnost		činnost		činnost	
	hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská	hlavní	hospodářská
Výnosy celkem	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Tržby z prodeje služeb	7,26%	99,88%	7,21%	99,59%	6,84%	98,67%
Tržby za prodané zboží	0,68%		0,50%		0,83%	
Úroky	0,33%		0,28%		0,22%	
Zúčtování fondů	0,97%		0,19%		0,19%	
Jiné ostatní výnosy	0,02%	0,12%	0,10%	0,41%	0,13%	1,33%
Tržby z prodeje materiálu	0,02%					
Příspěvky a dotace na provoz	90,73%		91,72%		91,78%	
Náklady celkem	98,66%	92,60%	99,61%	90,19%	98,17%	85,85%
Spotřeba materiálu	13,85%	55,37%	13,01%	52,18%	11,16%	48,61%
Spotřeba energie	2,95%	8,47%	3,76%	3,68%	3,63%	3,75%
Spotřeba ostatních neskl. dodávek	0,15%		0,15%		0,16%	
Prodané zboží	0,65%		0,48%		0,81%	
Opravy a udržování	0,97%	1,31%	0,50%	0,82%	0,99%	
Cestovné	0,14%	0,00%	0,12%		0,20%	
Ostatní služby	3,26%	1,79%	3,24%	1,23%	2,36%	1,45%
Mzdové náklady	55,38%	19,09%	56,75%	23,98%	57,08%	23,82%
Zákonné sociální pojištění	19,34%	6,56%	20,07%	8,31%	20,19%	8,22%
Zákonné sociální náklady	1,11%		1,13%		1,13%	
Smluvní pokuty a penále	0,01%		0,01%		0,01%	
Jiné ostatní náklady	0,47%		0,28%		0,30%	
Odpisy dlouhodobého majetku	0,38%		0,13%		0,13%	
Výsledek hospodaření před zdaněním	1,34%	7,28%	0,39%	9,81%	1,83%	14,15%
Výsledek hospodaření po zdanění	1,34%	7,28%	0,39%	9,81%	1,83%	14,15%

Zdroj: účetní výkazy 2006 - 2008, vlastní výpočty

Z tabulky 8 je zřejmé, že v hlavní činnosti největší podíl ve výnosech zaujímají ve všech letech příspěvky na dotace a provoz, což je typické pro příspěvkové organizace. Tržby z prodeje služeb jsou téměř zanedbatelné, jedná se zejména o stravné žáků a zaměstnanců. Avšak v hospodářské činnosti tržby z prodeje služeb tvoří skoro sto procent. Jde především o stravné cizích strávníků a tržby za ubytování, které přispívají nejvyšším podílem na výsledku hospodaření hospodářské činnosti.

Dále sledujeme oblast nákladů, ve které nejdůležitější položkou v hlavní činnosti jsou mzdové náklady a s tím související zákonné sociální pojištění. V hospodářské činnosti tvoří spotřeba materiálu okolo padesáti procent, avšak tento podíl stále mírně stoupá, což je negativní signál, který ve svém důsledku vede k tomu, že nákladovost tržeb se v čase zvyšuje. Oproti roku 2006 a 2007 se ovšem poněkud snížil podíl mzdových nákladů, a to zejména vlivem úspory v počtu zaměstnanců, kteří jsou v doplňkové činnosti zaměstnáni.

Výsledek hospodaření po sledované období klesá: 14,15 %, 9,81 %, 7,28%, a to zejména vlivem stále vyšší nevyužité kapacity ubytovny školy.

4.1.3 Ukazatele rentability

Rentabilita jako způsob hodnocení efektivnosti patří k tradičním oblastem finanční analýzy u soukromých ziskových firem. U municipálních firem však představuje oprávněně jeden z nejdiskutovanějších problémů. Zisk jako účetní hodnota není smyslem činnosti této firmy. Vedle své hlavní činnosti často realizují i doplňkovou činnost. Jejich cíle se z hlediska rentability liší. Cílem hlavní činnosti je vyrovnanost nákladů a výnosů, cílem doplňkové činnosti je zisk.

S ohledem na tato specifika by bylo možno navrhnout pro analýzu rentability následující ukazatele:

- Pro doplňkovou činnost ukazatel rentability nákladů
- CF – rentabilita provozních příjmů doplňkové činnosti

Rentabilita nákladů doplňkové činnosti

Nákladová rentabilita představuje „nejpřísnější“ ukazatel efektivity. Poměřuje tzv. užitečný efekt v podobě zisku, který je odrazem uznané užitečnosti produktu pro spotřebitele po stránce kvantity, kvality i ceny s prostředky (vstupy), které byly na jeho produkci vynaloženy. Doplňková činnost je povolena zřizovatelem ve zřizovací listině za předpokladu její ziskovosti. Prostředky z ní získané mají jednak podporovat činnost hlavní, jednak mají sloužit k posílení hmotné zainteresovanosti školy. Pokud by výsledek inklinoval k záporné hodnotě, je nutné přijmout opatření ke zvrácení tohoto trendu, jinak by měla příspěvková organizace od doplňkové činnosti upustit.

Výpočet rentability nákladů doplňkové činnosti v letech 2007 - 2008 je znázorněný v tabulce č. 9

Rentabilita nákladů =	$\frac{\text{hospodářský výsledek doplňkové činnosti}}{\text{náklady doplňkové činnosti}}$
-----------------------	--

Tabulka 9

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Hospodářský výsledek doplňkové činnosti	72389	61 174
Náklady doplňkové činnosti	662072	776425
Rentabilita nákladů DČ v %	10,93	7,88

Zdroj: výkaz zisku a ztráty, rok 2008 – vlastní výpočty

Z tabulky 9 je vidět, že rentabilita nákladů v doplňkové činnosti má poměrně nízké hodnoty, mírně klesá, avšak cílem školy je maximalizace této položky.

CF – rentabilita provozních příjmů doplňkové činnosti

Jde o ukazatel finanční rentability provozních příjmů, který hodnotí oblast doplňkové činnosti z hlediska míry, v jaké tyto příjmy generují hotovostní toky, měřené v jejich zjednodušené formě (tj. součtu zisku, odpisů a rezerv).

Výpočet CF – rentability provozních příjmů doplňkové činnosti v letech 2007 – 2008 je ukázaný v tabulce 10.

$$\text{CF – rentabilita provozních příjmů} = \frac{\text{tok hotovosti z doplňkové činnosti (zjednodušený)}}{\text{neinvestiční příjmy z doplňkové činnosti}}$$

Tabulka 10

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Tok hotovosti z doplňkové činnosti	76125	72773
Neinvestiční příjmy z doplňkové činnosti	720673	826505
Výnosy v doplňkové činnosti	734462	837599
CF – rentabilita provozních příjmů DČ v %	10,56	8,80

Zdroj: výkaz zisku a ztráty, rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Ukazatel finanční rentability vykazuje poměrně nízkou hodnotu s klesajícím trendem, avšak porovnáním výnosů a neinvestičních příjmů z doplňkové činnosti vznikne velmi malý rozdíl díky téměř zanedbatelným pohledávkám školy.

4.1.4 Ukazatele likvidity

V praxi nejčastěji hodnocenými ukazateli municipálních firem, které jsou zdánlivě prosty zálužností, jsou ukazatele likvidity – okamžité, pohotovové a běžné. Všechny ukazatele likvidity patří mezi poměrové ukazatele stavových hodnot, ukazují tedy stav pouze k hodnocenému okamžiku.

Okamžitá likvidita

Výpočet okamžité likvidity v letech 2007 – 2008 je znázorněn v tabulce 11.

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{peníze a jejich ekvivalenty}}{\text{krátkodobé závazky}}$$

Tabulka 11

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Peníze a jejich ekvivalenty	2343184	2367312
Krátkodobé závazky	1377092	1234052
Okamžitá likvidita	1,70	1,92

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Okamžitá likvidita je zhruba devítinásobkem doporučené hodnoty u soukromých ziskových firem. V oblasti municipálních firem, které se v praxi vyznačují vysokými hodnotami okamžité likvidity, lze tuto hodnotu považovat ještě za pozitivní.

Pohotová likvidita

Pohotová likvidita – někdy se hovoří o rychlém testu finančního zdraví, tzv. Quick Test nebo také tzv. Acid Test – by se měla pohybovat kolem hodnoty 1, která prezentuje vyrovnanost mezi krátkodobými pohledávkami a krátkodobými závazky.

Výpočet pohotové likvidity v letech 2007 – 2008 je znázorněn v tabulce 12.

Pohotová likvidita	=	$\frac{\text{peníze a jejich ekvivalenty} + \text{krátkodobé pohledávky}}{\text{krátkodobé závazky}}$
--------------------	---	---

Tabulka 12

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Peníze a jejich ekvivalenty	2343184	2367312
Krátkodobé pohledávky	13788	16040
Krátkodobé závazky	1377092	1234052
Pohotová likvidita	1,71	1,93

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

V obou letech 2007 i 2008 hodnota pohotové likvidity přesahuje hodnotu 1, což znamená neefektivní vázání prostředků v penězích a pohledávkách, které „leží ladem“.

Pracovní kapitál

Čistý pracovní kapitál představuje prostředky, které má příspěvková organizace k dispozici pro svou běžnou provozní činnost. Jde o absolutní ukazatel likvidity, tedy opět o stavovou (okamžikovou) veličinu.

Výpočet čistého pracovního kapitálu v letech 2007 – 2008 je uvedený v tabulce 13.

Pracovní kapitál	=	oběžná aktiva – krátkodobé závazky
------------------	---	------------------------------------

Tabulka 13

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Oběžná aktiva	2467391	2440343
Krátkodobé závazky	1377092	1234052
Čistý pracovní kapitál	1090299	1206291

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Pracovní kapitál školy je neobvykle vysoký. Vysokou hodnotu představují především peníze a jejich ekvivalenty, jak je můžeme vidět na předešlých ukazatelích.

Celkově je možno hodnotit tuto příspěvkovou organizaci jako vysoce likvidní.

4.1.5 Ukazatele aktivity

Ukazatele aktivity obvykle znamenají pro příspěvkovou organizaci doplňující ukazatele hodnocení. Prolínají totiž hodnocením ukazatelů ostatních oblastí, neboť výkonnost (zejména kapitálu), vázanost jednotlivých složek majetku či dluhů, resp. míra využití majetku ve vztahu k výsledkům produkčního procesu a doby obratu vybraných složek majetku a dluhů jsou momenty, které mohou významným způsobem ilustrovat dopady řízení příspěvkové organizace na její efektivnost a to zejména na její složku hospodárnosti.

Obrat kapitálu

Je jeden ze základních ukazatelů výkonnosti zdrojů vložených do produkce. Přitom výkonnost je hodnoceny pomocí výnosů, tedy hrubé hodnoty produkce. Výnosy zachycují jednak hodnotu dotací, hodnotu dotací, ostatních výnosů i výnosů z doplňkové činnosti.

Výpočet obratu kapitálu za roky 2007 a 2008 v tabulce 14.

Obrat kapitálu	=	$\frac{\text{celkové výnosy}}{\text{kapitál, celková pasiva}}$
----------------	---	--

Tabulka 14

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Celkové výnosy	10453951	11849724
Celková pasiva	2582412	2704458
Obrat kapitálu	4,05	4,38

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Hodnota obratu kapitálu ukazuje, že se vložený kapitál více než čtyřikrát vrátí v obou letech do fungování školy pomocí stanoveného ocenění její produkce.

Rychlost obratu zásob

Rychlost obratu zásob udává výkonnostní aktivitu v oblasti zásob a nákladů. Ukazuje, kolik nákladů se váže na průměrnou hodnotu zásob, tedy kolikrát náklady převyšují v zásobách.

Výpočet obratu zásob v letech 2007 a 2008 v tabulce 15.

Rychlost obratu zásob	=	$\frac{\text{celkové náklady za rok}}{\text{průměrná hodnota zásob}}$
-----------------------	---	---

Tabulka 15

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Celkové náklady	10840618	11640624
Průměrná hodnota zásob	151122	58280
Rychlost obratu zásob	71,73	199,74

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Zásoby nemají velkou váhu v aktivech školy, vypočtené ukazatele rychlosti obratu zásob zachycují skutečnost, že zásoby se „obrací v nákladech“ v roce 2007 72krát a v roce 2008 téměř 200krát do roka.

4.1.6 Ukazatele financování

U municipálních firem mají ukazatele financování, které patří v soukromém ziskovém sektoru k jedněm z nejvýznamnějších, poněkud odlišnou pozici. S ohledem na způsob financování (převaha veřejných prostředků) převažují zpravidla vlastní zdroje nad dluhy, které mají nejčastěji krátkodobý charakter a týkají se ponejvíce závazků vůči dodavatelům, zaměstnancům a na ně vázaným závazkům vůči institucím sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění a státu.

Míra finanční nezávislosti (stability)

Ukazatel stability je stavovým okamžikovým indikátorem.

Výpočet ukazatele stability

Míra finanční nezávislosti	=	$\frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{celkový kapitál}} \times 100$
----------------------------	---	--

Tabulka 16

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Vlastní kapitál	1327786	1393853
Celkový kapitál	2738523	2670394
Míra finanční nezávislosti v %	48,49	52,2

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Hodnota míry finanční nezávislosti kolísá v obou letech okolo 50 %. Tato organizace má většinu majetku pouze ve výpůjčce od zřizovatele, proto výše uvedené hodnoty jsou spíše střední než je to u jiných příspěvkových organizací.

Míra zadluženosti vlastního kapitálu (síla finanční páky)

Síla finanční páky představuje míru zadluženosti vlastního kapitálu, zvětšenou o 1, což vyplývá z následujícího vztahu:

$$\frac{\text{kapitál}}{\text{vlastní kapitál}} = \frac{\text{vlastní kapitál} + \text{cizí kapitál}}{\text{vlastní kapitál}} = \frac{\text{vlastní kapitál}}{\text{vlastní kapitál}} + \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{vlastní kapitál}} = 1 + \frac{\text{cizí kapitál}}{\text{vlastní kapitál}}$$

Tabulka 17

Název položky	Rok 2007	Rok 2008
	Hodnota v Kč	Hodnota v Kč
Vlastní kapitál	1327786	1393853
Cizí kapitál	1410737	1276541
Síla finanční páky	2,06	1,92

Zdroj: Rozvaha, rok 2008 – vlastní výpočty

Vzhledem k absenci úročeného cizího kapitálu působí finanční páka pozitivně, neboť úroková míra je nulová a cizí kapitál zvyšuje svou nižší nákladovostí rentabilitu celkového kapitálu.

Závěr

Účetní závěrka poskytuje informace důležité především pro rozhodování externích subjektů (investorů, obchodních partnerů, bank apod.). Ti požadují, aby výkazy finančního účetnictví podávaly věrný a poctivý obraz o finanční pozici podniku, jeho výkonnosti a o změnách ve finanční pozici. Zda údaje v účetní závěrce a výroční zprávě věrně a poctivě zobrazují stav majetku a závazku, finanční situaci a výsledek hospodaření, a zda bylo účetnictví vedeno v souladu s platnými právními předpisy. Předpokladem efektivního využívání svěřených zdrojů je takové řízení příspěvkové organizace, které se opírá o znalost její úrovně hospodaření. Nástrojem tohoto poznání je finanční analýza, která bývá sice tradičně spojována s finančním řízením ziskových podnikatelských subjektů, ale svůj zásadní význam má i v oblasti municipálních firem. Bohatá škála nástrojů finanční analýzy musí být s ohledem na specifika příspěvkových organizací modifikována. Pomocí ní je pak možné odhalit slabá místa v hospodaření, je možné porovnávat výsledky podobných subjektů, případně řešit změny ve vytvářených produktech, poskytovaných službách, aby nejlépe vyhovovaly potřebám občanů, spotřebitelů.

Finanční analýzu příspěvkové organizace Základní škola a Mateřská škola Brloh jsem prováděla na základě výročních zpráv, rozvahy, výkazu zisku a ztráty a přílohy k účetní závěrce z let 2006 až 2008.

Dlouhodobý majetek v organizaci je postupně navyšován z důvodu potřebné modernizace, výměny starého zařízení hlavně na úseku školní jídelny, ale i vybavení učeben. Dochází k významnému poklesu zásob, zejména snížením potravin na skladě. Rychlost obratu zásob udává výkonnostní aktivitu školy v oblasti zásob a nákladů. Ukazuje na dobrý trend, který by měla organizace i v budoucnu udržet. Zásoby nemají velkou váhu v aktivech, vypočtený ukazatel rychlosti obratu zásob zachycuje skutečnost, že se zásoby „obrací v nákladech“ v roce 2008 cca 200krát do roka.

Příčinou zvýšení finančních a peněžních fondů byl vykázáný kladný výsledek hospodaření ve sledovaných letech, který byl dle rozhodnutí zřizovatele rozdělený zejména do rezervního fondu a do fondu odměn.

Největší podíl výnosů v hlavní činnosti činí dotace a příspěvky na provoz, což je pro příspěvkové organizace charakteristické.

Při detailnější analýze rentability nákladů v doplňkové činnosti byly zjištěny poměrně nízké hodnoty s klesajícím trendem. Náklady dnes patří k nejdůležitějším faktorům zvyšování rentability firem, k faktorům, jejichž ovlivňování (směrem dolů) umožňuje pohybovat s cenami produktů a tím zvyšovat konkurenceschopnost firmy. Doporučila bych průběžně sledovat jednotlivé druhy nákladů, které se podílejí na vytvářeném zisku a soustředit pozornost na nejslabší místo v nákladech školy.

Ukazatele likvidity se ukázaly mnohem vyšší, než bývá uváděno u firmy soukromého ziskového sektoru. U této organizace je hodnota vysoká, což svědčí o potřebě řízení míry zhodnocování volných peněžních prostředků. S ohledem na míru regulace této oblasti je nutno dodat, že to musí být v rámci platných pravidel financování a hospodaření příspěvkových organizací. Na druhou stranu, žádná pravidla by neměla být návodem k neefektivnosti.

Stabilita firmy je představována často mírou její finanční nezávislosti, tj. podílem vlastního kapitálu na kapitálu celkovém, respektive vyjádřením, do jaké míry je celkový majetek firmy kryt vlastním kapitálem. Příspěvková organizace hospodaří spíše s majetkem svěřeným na základě smlouvy o výpůjčce, proto podíl finanční nezávislosti nabývá středních hodnot.

Shrneme-li všechny získané poznatky a výsledky analýzy této příspěvkové organizace lze doporučit, aby škola do budoucna věnovala zvýšenou pozornost především lepšímu zhodnocování finančních prostředků, udržení stávajícího stavu zásob, zvyšování hospodářského výsledku v doplňkové činnosti, který příspěvková organizace použije k rozvoji a financování hlavní činnosti.

Summary

The topic of this thesis is the use of information from final accounts in a financial analysis. Final accounts represent one of the most important sources of data and information necessary to compile a financial analysis and for correct decision making of external users.

Nowadays, good knowledge of the financial situation in an organisation – its financial stability, liquidity and profitability – is necessary for evaluation of economical subjects. This thesis ought to provide the management, external users (especially the founder) with an “instructions manual“ in order to produce a financial analysis based on the final accounts data and to draw their attention to possible stumbling blocks related to the real value of calculated indicators.

The thesis is further concerned with the term “financial health“ of a company. The aim of a financial analysis is to identify the financial health of the organisation, identify weaknesses, which might cause smaller or greater problems in the future, and to determine its strengths, which could be taken advantage of when planning its future activities.

General information concerning the selected ratio indicators is supplemented with a practical example of an analysis of final accounts in an allowance organisation, i.e. a basic school. The aim is to evaluate the financial situation targeted at its financial stability, liquidity and profitability in the frame of its primary and supplementary activities in order to simplify the economic decision making of the organisation and to draw their attention to possible stumbling blocks related to the real value of particular calculated indicators.

Přehled použité literatury

1. Zřizovací listina Základní školy a Mateřské školy Brloh
2. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy ČR v roce 2007. Dostupný z WWW:
http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vyrocní_zpravy/VZ_MSMT_2007
3. Ústav pro informace ve vzdělávání, Statistická ročenka školství 2007/2008. Dostupný z WWW: <http://www.uiv.cz/rubrika/97>
4. Kolář, P., Mrkvička, J. Finanční analýza. Praha:ASPI, a. s., 2006. 227 s.
5. Kraftová, I. Finanční analýza municipální firmy. Praha: C.H.Beck, 2002. 206 s. ISBN 80-7179-778-2
6. Kislingerová, E., Hnilica, J. Finanční analýza krok za krokem. Praha: C.H. Beck, 2005. 137 s.
7. Kovanicová, D. Jak porozumět světovým, evropským, českým účetním výkazům. Praha: Bova Polygon, 2004. ISBN 80-7273-095-9
8. Valach, J. a kol. Finanční řízení podniku. Praha: Ekopress. 1999. ISBN 80-86119-21-1
9. Máče, M. Finanční analýza obchodních a státních organizací. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1558-9
10. Svobodová, J., Šafránek, Z. Účtová osnova, české účetní standardy. Praha: Anag, 2004. ISBN 80-7263-206-X
11. Fišerová, E., Chalupa, R., Kadlec, J., Pilátová, J., Procházková, D., Sedlák, R., Skálová, J., Tkáč, R., Vlach, P. Abeceda účetnictví pro podnikatele. Praha: Anag, 2007. ISBN 978-80-7263-389-0
12. Výroční zpráva Základní školy a Mateřské školy Brloh

Seznam obrázků, tabulek

Seznam tabulek

Tabulka 1	Hodnocení závazným ukazatelů	str. 15
Tabulka 2	Aktiva rozvahy ZŠ a MŠ Brloh	str. 24
Tabulka 3	Upravená aktiva rozvahy ZŠ a MŠ Brloh	str. 25
Tabulka 4	Pasiva rozvahy ZŠ a MŠ Brloh	str. 25
Tabulka 5	Upravená pasiva rozvahy	str. 26
Tabulka 6	Výkaz zisku a ztrát 2006 -2008	str. 26
Tabulka 7	Horizontální analýza rozvahy	str. 27
Tabulka 8	Vertikální analýza výkazu zisku a ztráty	str. 29
Tabulka 9	Výpočet rentability nákladů v DČ	str. 31
Tabulka 10	Výpočet CF – rentabilita provozních příjmů DČ	str. 32
Tabulka 11	Výpočet okamžité likvidity	str. 33
Tabulka 12	Výpočet pohotové likvidity	str. 33
Tabulka 13	Výpočet čistého pracovního kapitálu	str. 34
Tabulka 14	Výpočet obratu kapitálu	str. 35
Tabulka 15	Výpočet rychlosti obratu zásob	str. 35
Tabulka 16	Výpočet míry finanční nezávislosti	str. 36
Tabulka 17	Výpočet síly finanční páky	str. 37

Seznam obrázků

Obrázek 1	Základní vzdělávání podle krajů v roce 2007/2008	str. 19
Obrázek 2	Výdaje na 1 žáka podle druhu školy	str. 20